

Fiscalitat: qui paga Andorra i qui se'n beneficia?

Dades i actuacions examinades fins a l'octubre del 2026.

La trampa de sumar impostos sense mirar les persones

La discussió fiscal es redueix sovint a dues afirmacions aparentment contràries: que Andorra té impostos moderats i que la població suporta cada vegada més despeses. Les dues percepcions poden coexistir perquè parlen de coses diferents. Els tipus nominal, els ingressos efectius de l'Estat i la càrrega que suporta una llar no són equivalents. Per això la fiscalitat necessita un quadre d'instruments que relacioni les xifres de recaptació amb els trams de renda, els preus, els serveis rebuts i l'efecte distributiu de cada tribut.

La liquidació de comptes del Govern de 2025 recull, segons els quadres pressupostaris examinats, uns 273,1 milions d'euros d'impostos directes i 364,8 milions d'indirectes. Convé separar el concepte d'ingressos tributaris liquidats del de cobraments i dels quadres comptables per categoria: una mateixa memòria pot presentar dades fiscals sota classificacions diferents, sense que això impliqui contradicció. No s'ha de sumar una taula de detall amb el seu total com si fossin ingressos nous.

Dins la liquidació pressupostària, l'IGI s'aproxima als 185,73 milions d'euros; l'IRPF figura en altres taules amb xifres que varien segons el perímetre comptable, i la relació pressupostària assenyala aproximadament 87,47 milions; societats, uns 167,31 milions sota el mateix criteri de pressupost. Una secció addicional de la memòria comptable presenta imports superiors en una classificació d'ingressos tributaris. Aquesta diferència de perímetre és justament una raó per no barrejar magnituds. El manual presentarà el quadre amb una columna d'origen comptable abans de comparar any rere any.

Els impostos directes, els indirectes i el poder adquisitiu

La fiscalitat indirecta recau sobre operacions de consum i compra, i afecta de manera diferent les llars segons què adquireixen, com distribueixen la seva despesa i quines exempcions o tipus reduïts s'apliquen. No és correcte afirmar, únicament perquè un impost és indirecte, que totes les persones suporten exactament el mateix esforç. Tampoc no n'hi ha prou amb recordar que un impost sobre la renda té tipus moderats per concloure que el sistema global és equitatiu. L'anàlisi requereix rendes efectives, impostos directes i indirectes assumits, cotitzacions socials, taxes i serveis rebuts.

El quadre de comandament fiscal inclourà la proporció dels impostos directes sobre els ingressos tributaris de Govern, la proporció d'indirectes, la recaptació per grans figures impositives, l'evolució real descontada la inflació i, quan les dades ho permetin, la càrrega fiscal per decils d'ingressos. A les activitats econòmiques també cal distingir empreses petites, grups societaris i sectors. Una mitjana d'impost de societats per empresa no seria informativa si barreja entitats de facturació mínima amb grans negocis concentrats.

Habitatges buits: una recaptació petita i una pregunta gran

La memòria de 2025 registra 42.875 euros procedents de l'impost sobre habitatges buits. La dada és concreta, però no demostra per si sola que l'impost no produeixi cap efecte en el mercat. Per saber-ho caldria conèixer quants habitatges van ser identificats, quants van quedar exempts, quants van incorporar-se efectivament al lloguer i quants van mantenir-se buits malgrat el tribut. Aquesta és la diferència entre una crítica basada en evidència i un titular que només aprofita una quantitat inesperadament reduïda.

La situació és especialment rellevant perquè una part creixent de la política d'habitatge es presenta en termes fiscals: tipus sobre la inversió estrangera immobiliària, transmissions patrimonials, incentius al lloguer

assequible o càrregues sobre segones residències. El manual tractarà cadascuna d'aquestes figures com a instrument diferent. No barrejarà una recaptació general amb recursos efectivament reservats a habitatge sense demostrar la destinació legal i pressupostària dels ingressos.

Què ha promès cada formació?

Els programes de les eleccions generals de 2023 contenien enfocaments diversos. DA destacava l'atractiu fiscal i mesures associades a inversió i habitatge. PS–SDP proposava més progressivitat i modificacions impositives concretes. Concòrdia defensava mesures de control i canvis en la fiscalitat que afecta l'habitatge i els incentius. Andorra Endavant ha formulat propostes de rebaixes de l'IRPF per a determinades rendes. Acció defensava mesures relacionades amb segones residències. No convertim aquest inventari en una nota genèrica de «centre» o «dreta»: cada compromís s'ha de documentar literalment i confrontar amb el vot i la seva viabilitat pressupostària.

Un punt específic de la investigació és l'evolució de les regles de disciplina fiscal. Les notes anteriors identifiquen l'antic límit relatiu als impostos directes de la Llei 32/2014 i el canvi produït amb la Llei 4/2026. Abans d'atribuir una possible vulneració jurídica cal delimitar el precepte exacte, les modificacions, les disposicions transitòries i el mètode oficial de càlcul. El debat polític sobre si convé aquest límit és legítim; afirmar-ne una infracció determinada exigeix un expedient complet.

El termòmetre fiscal del 2025: sis-cents trenta-vuit milions no són un eslògan

La liquidació pressupostària individual del Govern corresponent al 2025 registra **273.123.507 euros d'impostos directes** i **364.783.156 euros d'indirectes**. La suma, feta una sola vegada, és **637.906.663 euros**. Dins aquest conjunt, els directes representen aproximadament el **42,82%** i els indirectes el **57,18%**. És un indicador de l'estructura de la recaptació

pressupostària, no la proporció exacta d'impostos assumida per cada família ni la totalitat dels ingressos públics. Les taxes, altres ingressos i les dades comptables d'altres perímetres mereixen files pròpies.

El mateix document detalla imports liquidats, previsió inicial, variació respecte de l'exercici anterior i quantitats cobrades. Si s'utilitza la casella «liquidat», no es pot substituir en un altre paràgraf per «cobrat» sense avisar. En el 2025, els directes liquidats van créixer des de **209,7 milions** de l'any anterior fins als **273,1 milions**, mentre els indirectes van passar de **354,3 a 364,8 milions**. El canvi nominal és verificable. Per entendre'n les causes cal separar activitat econòmica, calendari fiscal, resultats empresarials, canvis de classificació i efectes singulars, abans d'atribuir tot l'augment a una reforma de tipus.

Que la recaptació pugi no demostra per si mateix que els ciutadans paguin més per unitat de renda ni que l'economia sigui més justa. Tampoc permet concloure automàticament que els impostos siguin massa elevats. Per això el manòmetre de la pressió fiscal necessita un denominador adequat, com el PIB en una sèrie coherent, i no es pot calcular únicament a partir del nombre d'habitants o del pressupost aprovat. La despesa pública tampoc no és sinònim de tribut: el llibre separa els ingressos i explica a quins serveis contribueixen.

IGI, renda i societats: els conceptes que es barregen al debat

La mateixa classificació pressupostària liquida aproximadament **87,47 milions d'IRPF**, **167,31 milions de l'impost sobre societats** i una partida d'**IGI pròxima als 185,7 milions**. Una altra taula de memòria comptable pot mostrar quantitats diferents per concepte i perímetre. La solució no és decidir que una de les dues és falsa perquè no coincideix amb l'altra; és etiquetar exactament què recull cada taula. Un periodista que cita una xifra de societats ha d'indicar si parla de drets pressupostaris liquidats, ingrés comptable de l'exercici o cobrament de caixa.

L'IGI se suporta a través del consum i afecta les llars segons composició de la cistella, taxes aplicables, productes exempts i hàbits de compra. L'IRPF depèn de la renda i les deduccions, i l'impost sobre societats es relaciona amb beneficis empresarials. La incidència econòmica final d'aquests tributs pot recaure en actors diferents dels subjectes obligats a ingressar-los. Per afirmar que «els treballadors paguen tot» o que «les empreses paguen gairebé res» caldrien estudis de càrrega efectiva, no només el nom del tribut.

Una taula popular hauria de mostrar cent euros d'ingressos tributaris pressupostaris liquidats i distribuir-los segons les seves grans figures, sense sumar les categories mare amb les categories filles. Aquest principi evita un dels trucs estadístics més habituals: convertir 638 milions en una quantitat superior a còpia d'afegir l'IRPF i l'IGI una altra vegada com si fossin ingressos nous, quan ja estan incorporats a directes i indirectes.

El pressupost aprovat no és la recaptació liquidada

La **Llei del pressupost del 2026** contemplava aproximadament **256,15 milions en impostos directes i 366,30 milions en indirectes**. El total pressupostat d'aquestes dues categories és d'uns **622,45 milions**, que no constitueixen ingressos ja recaptats. Comparar-lo amb els 637,9 milions liquidats el 2025 exigeix dir al lector que es contrasta una previsió futura amb un exercici tancat. La liquidació final del 2026 pot separar-se de la previsió per múltiples motius. Un augment o una reducció pressupostada no és un resultat real fins que el període es tanca.

Al manual li interessa també l'execució de la despesa: fins a quin punt els ingressos fiscals es converteixen en inversions, prestacions o serveis disponibles. La referència a «els diners tornen a la ciutadania» necessita indicadors de destinació i beneficiaris. El pressupost consolidat és més complex que la caixa del ministeri de Finances; poden existir transferències a organismes públics que després executen serveis. Per això

L'auditoria de la redistribució requereix evitar duplicacions entre entitats i identificar les prestacions finals.

Habitatge, inversió estrangera i impostos amb objectiu explícit

Els impostos vinculats a l'immoble mereixen un capítol de lectura separada. La liquidació de 2025 mostra **42.875 euros de l'impost sobre habitatges buits** en la classificació individual. És un import modest en relació amb el conjunt tributari, però no informa tot sol de l'impacte sobre el nombre de pisos disponibles. La taxa de compliment de l'objectiu d'aquest tribut exigiria disposar d'un inventari de pisos subjectes, nombre d'inspeccions, exempcions, habitatges que van passar al mercat i evolució del lloguer. Sense això, criticar-ne el resultat és una pregunta política; afirmar-ne la inutilitat absoluta seria anar més enllà de la prova.

L'impost sobre la inversió estrangera immobiliària, els gravàmens sobre transmissions, els incentius fiscals al lloguer assequible i altres mesures tenen destinataris i fets imposables diferents. La dada de recaptació no equival a una prova que una barrera hagi desincentivat totes les compres especulatives ni que una bonificació hagi creat pisos nous. Cal definir l'objectiu abans de jutjar l'efecte. En el debat sobre habitatge, la fiscalitat és una palanca entre d'altres: els resultats depenen de sòl, oferta, demanda, regulació urbanística, renda i ocupació efectiva dels immobles.

Les finances comunals: l'altra factura del resident

El contribuent també manté relacions fiscals amb el comú: tributs parroquials, taxes, serveis i drets administratius poden variar segons domicili, activitat econòmica o patrimoni. Per tant, la comparació entre habitants de diferents parròquies no es pot limitar a l'impost estatal. Un comerciant a Encamp i un altre a Escaldes poden afrontar combinacions diferents de taxes i tributs, i la relació entre quota i servei rebut es pot valorar amb pressupostos i liquidacions comunals.

El llibre agruparà els indicadors estatals i locals sense confondre qui recapta cada quantitat. Si una infraestructura s'ha finançat amb aportacions de diverses administracions, el cost total del projecte no es calcula sumant una transferència del Govern al comú i després la despesa íntegra del comú sense ajustar la duplicació. Aquesta regla, aparentment tècnica, és essencial per no oferir a l'elector percentatges artificiosament inflats.

Les promeses fiscals han de passar una prova de finançament

Rebaixar impostos, augmentar el parc públic d'habitatge i apujar prestacions són tres propostes que poden coexistir en un programa. Però perquè formin una política pressupostàriament coherent cal indicar el cost, les compensacions i les hipòtesis de creixement. Quan el Govern defensi estabilitat fiscal i els opositors defensin canvis de progressivitat o reduccions de determinats tributs, el manual transcriurà les mesures concretes i n'indicarà la tramitació. No els adjudicarà una puntuació ideològica pel simple nom del partit o per una sola proposta.

La qüestió constitucional és qui pot controlar l'ús de la recaptació. El Consell General aprova lleis, el Govern prepara i executa pressupostos, els comuns gestionen competències pròpies i el Tribunal de Comptes fiscalitza. Aquesta cadena de responsabilitats és més útil que una consigna sobre baixos impostos: permet a qualsevol ciutadà identificar a quin càrrec pot exigir una resposta documentada per una decisió concreta.

Fonts primàries del capítol 29

- Govern, liquidació pressupostària individual 2025, capítols d'impostos: [F0019]
- Llei 1/2026, pressupost general: [F0020]
- Govern, pressupostos i liquidacions: [F0330]
- Tribunal de Comptes: [F0004]
- Programes electorals 2023 i capítol 31 del manual: declaracions contrastables per compromís, no per eslògan.

El dret del contribuent a una explicació comprensible

El que necessita l'elector és una fiscalitat explicada en llenguatge corrent. Per cada cent euros recaptats, quants arriben dels grans impostos? Quina part es destina a prestacions, sanitat o habitatge? Què paga una llar de renda baixa, mitjana o alta quan es compten les diverses figures tributàries? Quins municipis carreguen taxes o tributs diferenciats? I quines promeses electorals coincideixen realment amb allò que el parlament ha aprovat?

Els governs acostumen a preferir un únic indicador favorable. El manual mostrarà el conjunt: ingrés, estructura, progressivitat, destinació i resultat. Si falta una dada per calcular una ràtio, el manòmetre quedarà sense lectura. Publicar un zero inventat seria pitjor que admetre que el control ciutadà requereix millor informació pública.

Fonts de contrast: Govern d'Andorra, liquidació de comptes 2025 ([F0019]); BOPA i Portal jurídic, Llei 32/2014 i Llei 4/2026; programes electorals 2023; Tribunal de Comptes. Verificar la correspondència exacta entre taules pressupostàries i comptables abans de tota comparació de recaptació.